

Året, der gik

– beretning fra center og ordbog

Just som vi troede, vægten af Jysk Ordbogs samlinger (17 tons) havde reddet os fra en ny flytning, fandt man alligevel et vægtsikkert sted (nemlig en høj kælderetage) til os i det tidligere Aarhus Seminarium – midt mellem Nobelparken og den kommende Universitetsby (i det gamle Kommnehospitalets bygninger). Vi bor i seminariets gamle hovedbygning (fra 1910, men gennemrestaureret), jf. indersiden af hæftets omslag, overfor indholdsfortegnelsen.

Forberedelse, flytning og reorganisering tog sin tid (oktober og en halv november), men nu har alt fundet sin ny velmotiverede plads. Og trods den spildte tid har redaktionstempoet fra forrige år kunnet opretholdes. Så vi er nået ind i bogstav L, og Jysk Ordbog er halvt færdig (med et artikelantal som angivet på opslagssiden til www.jyskordbog.dk). I tider, hvor selv en nationalordbog som *Den danske Ordbog* har været økonomisk truet, er det opmuntrende, at vort institut og vort fakultet anerkender Jysk Ordbog som et vigtigt forskningsprojekt for Aarhus Universitet, og at man ser det som en vigtig (omend vanskelig) opgave at rekruttere og måluddanne afløsere for de nuværende redaktører.

Kontakten udadtil har været ganske omfattende i år: (1) To unge lingvistuddannede har kunnet anvende centrets båndsamling til fonetiske analyser dels med henblik på at placere de østsønderjyske tonalforhold i en skandinavisk sammenhæng, dels med henblik på en klassificering af de jyske klusilers artikulation. Projekterne er præsenteret på en lingvistkongres i Leeuwarden (se s. 18-28), ligesom de er hhv. vil blive præsenteret i centrets forskningsenhed. – (2) Centret har lagt lokale til præsentation af udgivelser fra hele to nationale sproginstitutioner: 16. august Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs reception for udgivelsen af *Dansk Sproghistorie bind 3*, og 28. november Modersmålselskabets udgivelse af antologien *Dialekter i rigt mål*. Modersmålselskabet har i øvrigt i år prisbelønnet den sønderjyske sangskriver Rikke Thomsen, om hvilken man kan læse mere s. 38-45. – (3) Centret har tilsluttet sig den nationale brugergruppe af ordbøger mv., som anvender redaktionsværktøjet iLEX, med henblik på drøftelser om produktets fremtid (hvad der jo altid er en achilleshæl i netsammenhæng). – (4) Torben Arboe har deltaget aktivt i arrangementer af Blicher-selskabet, Modersmålselskabet og Foreningen Thybomål, og sammen med sidstnævnte

arbejder han fortsat for en ordbog over thydialekten. – Hertil kom naturligvis (5) centrets løbende besvarelse af forespørgsler fra fagfæller og lægfolk om jysk dialekt, redaktørernes bidrag til festskrifter etc.

Omlægningen til iLEX-design i 2017 gjorde det i mange henseender lettere for den enkelte bruger af Jysk Ordbog at finde netop det, der optager vedkommende. Er det bare betydningen af et jysk ord, du har hørt eller læst, du gerne vil kende betydningen af? Jamen så slå op på ordet, spring i den fremkomne artikel ”Udtale og bøjning” over, gå direkte ned i afsnittet ”Betydning” og se betydningen – eller, hvis ordet har flere betydninger: de mange betydninger (i kort formulering). Og vil du være helt sikker på, at du har identificeret den rette betydning (blandt flere), så luk det pågældende afsnit med eksempler op, og se på eksemplerne, om det så også passer! Det kan jo også være, du hellere vil se, hvor ordet oprindeligt stammer fra. Jamen så hold dig langt fra både ”Udtale og bøjning” og ”Betydning”, og luk op for afsnittet ”Etymologi mv.” Men – man kan garanteret godt komme endnu flere brugerønsker i møde ved fremover at trylle med netordbogens forside og layout. Kom med ideer, og lad os se, om de kan finansieres! Vi forsøger i øjeblikket at få en ph.d. knyttet til centret for i en periode at betragte netordbogen udefra med professionelle øjne og påpege vores mangler og muligheder.

En ting, vi selv drømmer om, er med tiden at blive del af en større portal, ikke bare omfattende de danske dialektordbøger (*Ømålsordbogen*, *Jysk Ordbog* og nu snart også *Bornholmsk Ordbog*), men også netudgaver af vore nationale og historiske ordbøger. Hvis det så også senere (med tidsbegrænsede projekter) lykkes at krydslinke ordbøgerne, så vil vi ende med en portal, der historisk og geografisk kan matche ordbøgernes ordbog, *Oxford Dictionary*.

Men, lad os ikke fortabe os i fremtidsdrømme. Vigtigst af alt er hér og nu. Vores center er en lille arbejdsplads (4 fastansatte og 5 deltidstilknyttede), men måske netop derfor fungerer den så godt. Der er ikke plads til nutidens store forbandelse i både private og offentlige institutioner: en hård lagdeling af personalet, når det gælder myndighed og tillid. Lige nu glæder vi os til vores fælles julefrokost, hvor alle vil være til stede (nogle med ægtefæller) og til i fællesskab at fejre, at vi sammen har mulighed for at holde et vigtigt stykke fortid – den jyske landbefolknings vilkår, tankegang og præstationer – inde i nutidsdanskernes bevidsthed. Så skål – Inge, Ingeborg, Inger, Kirsten, Niels, Nina, Torben, Ove! Skål for et endnu bedre 2020!

Viggo Sørensen
December 2019